

Δικορφιώτικα Νέα

Δίμνηνη εφημερίδα του Συλλόγου Δικορφιωτών Ζαγορίου

Τεύχος 76, Φεβρουάριος-Μάρτιος 1997. Υπεύθυνος έκδοσης: Δημ. Παπαγιαννόπουλος - Τ.Θ. 26, 45002 ΙΩΑΝΝΙΝΑ - Τηλ. 0651/39176

Παροιμιών Ζαγορίου...

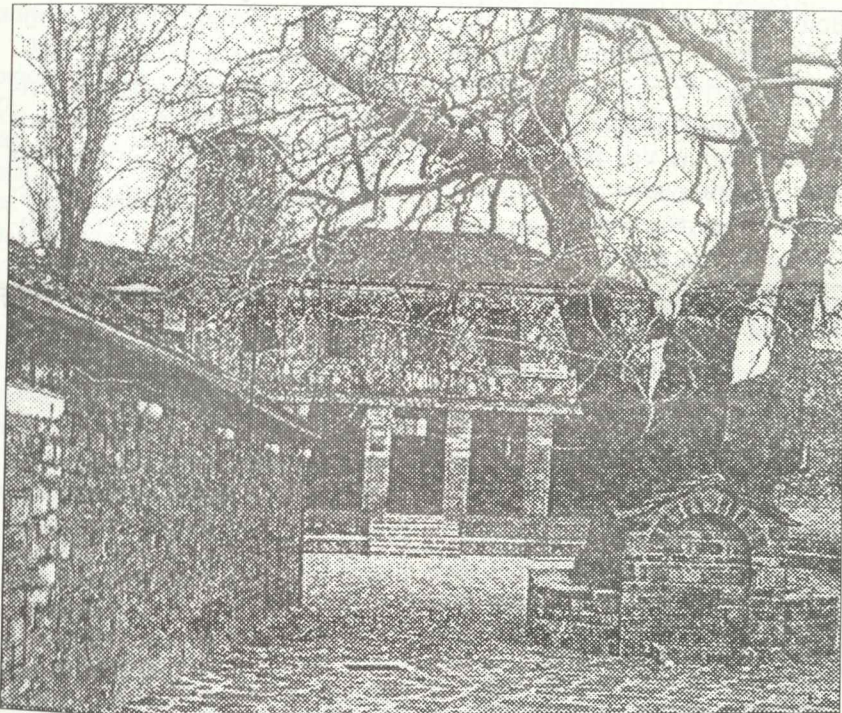
ΤΟ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑ

γιατί, όπως είδατε και στην αρχή ...«Παροιμιών Ζαγορίου ... το ανάγνωσμα» είναι ο τίτλος μας και η ουσία του θέματος.

Πολλές τέτοιες παροιμίες, λοιπόν θυμούμαι απ' τη **Μέλπω τ' Τζιόδα, απ' το Μπασια-Μάνθο, απ' τη Θεία Κούλα, τ' Σιωμ', απ'**

Κι αρχίζω με τις 53 κι αξέχαστες παροιμίες μας:

1. Ηύρι η τέντζιρ' του καπάκ' τ'ς.
2. Όποιος χαλέβ' τα πουλά, χαν'κι τα λίγα.
3. Ένας κούκουσ δε φερ' ν' Αν'ξ.
4. Γιν'κι του πλι... να ουρμνέβ τ' κότα.

την Ασήμω, απ' τον Παπα-Σταύρο, απ' την Πιτσιλή κι απ' τον Μπουλτζάτ', ανθρώπους, που 'ζησα κοντά τους, άκουγα ως παιδί και έφηβος τους καθημερινούς διαλόγους κι απολάμβανα μέχρι το 1950-53 τις εμπειρίες και τις σοφίες τους, δια των παροιμιών, που έλεγαν κι επαναλάμβαναν. Κι αρχίζω απ' τις παροιμίες που 'χω καταγεγραμμένες στα χαρτιά και στη μνήμη μου κι ακούγονταν πολλές φορές ημερησίως στο Ζαγόρι. Βέβαια, σ' ένα άλλο σημειώμά μου, μπορώ να αναλύσω τη βαθύτερη έννοια κάθε παροιμίας, που παρουσιάζω σήμερα, ώστε να γίνει αντιληπτή και κατανοητή αυτή απ' τον κάθε νέο της σημερινής, που δεν τη γνωρίζει και δεν τη χρησιμοποιεί πλέον.

τινό... κιφάλα.

18. Δούλιψέ μι κακουρίσκι, να μη γίνου σαν κι σένα.
19. Ου λύκουσ... αντάρα θέλ'.
20. Ιμπρός βαθύ κι πίσου ρέμα.
21. Ου φόβους... φλάει τα έρμα.
22. Απ' ν' ανιβρουχιά... καλό είν' κι του χαλάζ'.
23. Όπους ηύρις νυφ', όχι όπους ήξιρις.
24. Αλλού παπάς, αλλού τα ράσα.
25. Πέρος' έκλασι... κι φέτους βρώμσι.
26. Όποιους έχ' μαχαίρ' τρώει πιπόν'.
27. Βόηθα μι, Παναγιά. Κουνήσ' να σι βοηθήσου.
28. Κάλλια γαϊδουρόδινι, παρά γαϊδουρογύρευε.
29. Πάτσι τ' αυγό κι έφτασι τουν ουρανό.
30. Ήρθαν τ' άγρια να διώξν' τα ήμια.
31. Φασούλ' του φασούλ' γιμίζ' του σακούλ'.
32. Όποιους χαλέβ' τα πουλλά... χαν' κι τα λίγα.
33. Κάηκι η βάβου στου κουρκούτ'... φσάει κι του γιαούρτ'.
34. Κάλλιο να σ' βγει του ματ', παρα τ' όνομα.
35. Πως πάν' τα πιδιά σ' κόρακα; Όσου παν' κι μαυρίζν'.
36. Πάει για μαλλί κι γύρσι κουριμένους.
37. Βνο μι βνο δε σμύγ'.
38. Τι κάνς, γέρου; Κ'κία σπέρου.
38. Ό,τ' κανς... λάβς, καρδιά μη σι πουνέσ'.
40. Του γουδί, του γουδουχέρ'.
41. Τι χαλέβ' η αλπού στον παζάρ'.
42. Ου καλός ο φίλους, σ' ν' ανάγκ' φαίνιτι.
43. Γλυκός ο ύπνος την αυγή, γυμνός ου κώλους τη λαμπρή.
44. Απ' του ίτο' κι ολότελα, καλ' είν' κι η Παναγιώτινα.
45. Όποιους ανακατεύιτι μι τα σκατά... τουν τρών οι κότις.
46. Τι σλείπ', κασιδιάρ'; Φούντα απού μαργαριτάρ'.
47. Όποιους κλαν' γιατρό δε βαν.
48. Όπ' ου φτουχός κι η μοίρα τ'.

Συνέχεια στην 2η σελ.

Ας δούμε όμως συγκεκριμένες παροιμίες του Δικόρφου,

Το παραδοσιακό Ζαγόρι ανακαινίζεται

Η ολοκληρωμένη παρέμβαση ανάπλασης και συντήρησης έργων αρχιτεκτονικής κληρονομιάς στο Ζαγόρι συνεχίζεται με ταχείς ρυθμούς και απώτερος στόχος του προγράμματος είναι η προστασία και ανάδειξη του παραδοσιακού και αρχιτεκτονικού πλούτου, ώστε η περιοχή να ανακάμψει οικονομικά και ταυτόχρονα να λειτουργεί ως «Οικο-μουσείο».

Ως γνωστόν, το Ζαγόρι είναι από τις πιο όμορφες περιοχές του νομού με σπάνια χαρακτηριστικά και με οικισμούς που φανερώνουν την οικονομική άνθηση περασμένων αιώνων και παρθένο φυσικό περιβάλλον μεγάλης ομορφιάς.

Οι παρεμβάσεις που σχεδιάστηκαν από τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση και έχουν την οικονομική συνδρομή του ΠΕΧΩΔΕ, στοχεύουν στην ανάδειξη της φυσιογνωμίας και της ταυτότητας της περιοχής, προστατεύοντας την φυσική και πολιτισμική υπόσταση.

Πριν από 10 μήνες, τον Ιανουάριο του '96, υπεγράφη από τον Κ. Λαλιώτη και τον νομάρχη Ιωαννίνων «πρωτόκολλο συνεργασίας για έργα αναπλάσεων και συντηρήσεων της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς στο Ζαγόρι» και το συνολικό ποσό

για την τριετία 1996-99 ανέρχεται στα 816 εκ. δραχμές.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΚΑΜΨΗ
Ο κύριος άξονας για μια οικονομική ανάκαμψη στο Ζαγόρι είναι ο τουρισμός, που θα στηρίζεται στη φύση και στην πολιτιστική κληρονομιά. Στόχος επομένως της ολοκληρωμένης παρέμβασης είναι ακριβώς η προστασία και η ανάδειξη του παραδοσιακού αρχιτεκτονικού πλούτου, καθώς και η προσπάθεια ένταξης ορισμένων αξιόλογων κτιρίων, στο σύγχρονο οικονομικό γίγνεσθαι της περιοχής (μετατροπή τους σε μουσεία, μικρά συνεδριακά κέντρα, χώρους εκθέσεων κλπ.).

Τα έργα τα οποία σήμερα βρίσκονται σε εξέλιξη θα λειτουργήσουν συμπληρωματικά και ουσιαστικά για την προώθηση τοπικών παραγωγικών πρωτοβουλιών και για την προσέλευση οικονομικών και αναπτυξιακών δραστηριοτήτων σε συνδυασμό και με άλλα προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που θα υλοποιηθούν στην περιοχή: Life, Leader II, Interreg II κλπ.

Το συγκεκριμένο πρωτόκολλο συνεργασίας θα δώσει μια άλλη ώθηση στην περιοχή, που βρίσκεται ήδη σε τροχιά ανάπτυξης. Μιας ανάπτυξης που γίνεται με μέτρο και περισκεψή,

με σεβασμό στην παραδοσιακή αρχιτεκτονική, την τοπική αισθητική και το περιβάλλον. Ήδη έχει πει όχι στον μαζικό τουρισμό, στις μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες και σε ό,τι θα κατέστρεφε τη φυσική και πολιτισμική του υπόσταση. Είναι προφανές πως η μακροχρόνια εγκατάλειψη της περιοχής του Ζαγορίου μπορεί ν' απετέλεσε τον κύριο λόγο διάσωσης της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, όμως σήμερα αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς κινδύνους καταστροφής της.

Η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Ιωαννίνων και το ΥΠΕΧΩΔΕ αφού εκτίμησαν ότι υπάρχει επείγουσα ανάγκη να συντηρηθούν όσο το δυνατόν περισσότερα μνημεία και αξιόλογα δείγματα της τοπικής αρχιτεκτονικής, με τα οποία είναι προικισμένο το Ζαγόρι —τα οποία αποτελούν και το σημαντικό κεφάλαιο της περιοχής— κατέληξαν στην υπογραφή του Πρωτοκόλλου που προαναφέρθηκε.

Έτσι λοιπόν, για το 1996 διατέθηκε το ποσό των 180 εκατ. δραχμών και χρηματοδοτήθηκαν 45 έργα σε διάφορες κοινότητες του Ζαγορίου, τα οποία προχωρούν με ικανοποιητικούς ρυθμούς και βρίσκονται σε καλό δρόμο.

Ειδικότερα χρηματοδοτήθηκαν σε πρώτη φάση:

— Έργα που αφορούν αναπλάσεις - αποκαταστάσεις πλατειών στις κοινότητες: Αγίου Μηνά, Ασπραγγέλων, Διλόφου, Μονοδενδρίου, Βοβούσας, Μακρινού και Πέτρας.

— Έργα που αφορούν αναπλάσεις - αποκαταστάσεις κατασκευής καλντεριμιών στις κοινότητες: Βραδέτου, Βρυσοχωρίου, Ελαφοτόπου, Φραγκάδων, Γρεβενιτίου, Φλαμπουραρίου.

— Έργα που αφορούν αναπλάσεις - αποκαταστάσεις παραδοσιακών βрусών στις κοινότητες Διποτάμου, Ελαφοτόπου, Τσεπελόβου, Γρεβενιτίου, Δολιανής και Λεπτοκαρυάς.

— Έργα που αφορούν αναπλάσεις - αποκαταστάσεις παραδοσιακών κτιρίων, όπως στα

Άνω Πεδινά (Παρθενωγείο και Βιβλιοθήκη Νεοφ. Δούκα), Αρίστη (δημοτικό σχολείο), Βίτσα (κτίριο Βελονιάννη), Δικόρυφο (κοινοτικό κτίριο), Διλόφο (δημοτικό σχολείο), Καλουτά (παρθενωγείο), Καπέσοβο (πασχάλειος Σχολή), Κουκούλι (δημοτικό σχολείο), Νεγάδες (τσολάκειος σχολή), Τσεπέλοβο (Τσοούφλειο Φαρμακείο), Ανθρακίτις (κοινοτικό κτίριο).

— Έργα που αφορούν αποκαταστάσεις υδρόμυλων - νεροτριβών στις κοινότητες Κήπων, Παπίγκου, Φραγκάδων, Καβαλίου, Καρυών Ζαγορίου, Τριστενίου, Φλαμπουραρίου.

— Έργα που αφορούν συντηρήσεις - αποκαταστάσεις εκκλησιαστικών μνημείων στις κοινότητες Κάτω Πεδινών (εκκλησία Αγ. Ταξιάρχων), Λάιστας (εκκλησία Παναγίας), Σκαμνελίου (Αγ. Παρασκευής), Αναπτυξιακός Σύνδεσμος 8ης ΓΕ (Ιερά Μονή Βουτσάς).

— Επίσης χρηματοδοτήθηκαν και έργα που αφορούν τη συντήρηση παραδοσιακών γεφυρών στις κοινότητες Ελάτης, Κήπου και Ανθρακίτη.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ ΛΕΚΚΟΣ

ΠΟΙΗΣΗ

Νοσταλγία

Κάθομαι στο καφενείο
σε μια άκρη τραβηγμένου
νοσταλγώντας το χωριό μου
και τα χρόνια ποιούν νέος

Μέσ' στην πόλη φασαρίες
Θόρυβοι, νύχτα και μέρα
δε μπορείς να ηρεμήσεις
και να πάρεις λίγο αέρα.

Φεύγει ο νους μου και πετάει
στα πανέμορφα βουνά
με τα πείνα, τα ελάτια
τα κρυστάλλινα νερά.

Νιώθω μια μελαγχολία
κουτσοπίνω να ξεχάσω
μα ποτέ με την αλήθεια
δεν μπορώ να ησυχάσω.

Και θυμάμαι τον Κρυστάλλη
που ζητούσε μ' ένα πάθος
να τον παρ' ο Σταυραϊτός του
για να μην τον φάει ο κάμπος.

Γιάννης Λέκκος

Ενας μύθος της γιαγιάς μου

Η γιαγιά μου, η Φίλιπαινα, πολλές φορές συνήθιζε να μου λέει παραμύθια και μύθους. Κι εγώ καθόμουν και την άκουγα με ανοιχτό στόμα, κρεμασμένος απ' τα χείλη της και την όμορφη και ζωντανή διήγησή της.

Και τώρα μου 'ρχεται στη μνήμη μου ένας ωραίος κι ολοζώντανος μύθος, που μου 'λεγε το Φλεβάρη του '42 στην Καλουτά, τον παππού της Κατοχής και της πείνας, που μ' είχε περιμαζέψει στο σπίτι της για να τρώω και να χορταίνω εκείνες τις δύσκολες μέρες.

Με πήρε δίπλα της, με χαίδεψε, κι άρχισε με τη διήγησή της να με μεταφέρει στον κόσμο το φανταστικό, του μύθου. Είχε μια τέτοια περισσή στο λόγο της, κι όλοι τη βλέπαμε στα μάτια. Μετρούσαμε με προσοχή τις ζωντανές εικόνες της κι η ησυχία βασιλεύε στο σπίτι, δίπλα στο τζάκι που μας έρεγγε, μαζί με αναμμένη χειρολάμπα.

Ακόμα κι η Βασίλισσα τ' Καραμπάσας με τη μάνα μου, όλ' άκουγαν κι όλο παρατηρούσαν. Κι οι αδερφές μου, που 'ταν μεγαλύτερες, με προσοχή πολλή αγωνιούσαν. Κι άκουγαν με τεντωμένο και προσεκτικό αυτί. Κι ο λόγος της γιαγιάς αρχίνησε, αργός και ζωντανός.

Μια χειμωνιάτικη μέρα ένας χωριανός μας, εδώ και μύρια τόσα χρόνια, πήγε για να φράξει το αμπέλι του. Κοιτάζει όμως δίπλα του, όταν το φράχτη περιμάζεψε κι ήταν ακίνητο και παγωμένο απ' το κρύο του Φλεβάρη, ένα μεγάλο...

Ήταν πολύ πονόψυχος και το λυπήθηκε.
«Το καμένο το φίδι...» μουρμούρισε κατάμονος στην ερημιά των αμπελιών. «Πάγωσε απ' το κρύο και κοκάλωσε απ' το Φλεβάρη τις μεταβολές. Μπορεί να περφορήσει κιόλας. Αλλά αν δεν είναι ήδη ψόφιο, μπορεί να σωθεί με λίγη ζεστασιά και λίγο ήλιο...».

Πως να το ζεστάνει όμως, αφού στο σπίτι του θα γύριζε τ' επόμενο πρωί κι ως τότε εκείνο θα χα-
νόνταν.

«Θα το βάλω στον κόρφο μου. Εκεί και ζέστη και ζωντάνια έχει» έλεγε σιγανά ολομόναχος, λες και τον άκουγαν οι άλλοι...
Και πιάνοντας τον παγωμένο κορμό του, τον έχωσε με τόλη και χαρά στον κόρφο, νιώθο-

ντας ένα είδος ανθρωπιάς και μια χαρά περίσσια, για τη σωτηρία μιας ζωής και την ειλικρινή του αγάπη. Κι εξακολούθησε αμέριμνος το έργο του και τη βαρεία και βιαστική δουλειά του.

Το έργο του όμως ήταν δύσκολο και βαρύ, χειρωνακτικό κι αγωνιώδες κι ο χωριανός ζεστάθηκε και ίδρωσε πολύ μέσα σε λίγη ώρα. Και το κοκκαλιασμένο φίδι άρχισε να ζεσταίνεται κι άρχισε να συνέρχεται απ' τη σωματική και χειμερία νάρκη που 'χε. Και τότε, μέσ' τη ζέστη και την αναπάντεχη ατμόσφαιρα, δάγκωσε δυνατά το χωριανό μας στο στήθος και στην άδολη καρδιά και ρούφηξε και κάμποσο ανθρώπινο αίμα.

Κι ο δύστυχος ο χωριανός σωριάστηκε στο κτήμα του, σπαράζοντας από πόνους και ζαλάδες και την αχαριστία του προστατευομένου του. Κι η φωνή του έφτασε ως το Μοσχώρ της Καλουτάς, θλιβερή και παραπονεμένη: «Καλά να πάθω... αφού αχάριστο κι απάνθρωπο λυπήθηκα και τη ζωή του χάρισα, που ήταν πια γι' αυτόν χαμένη», μουρμούρισε ο δύστυχος πεθαίνοντας και ξεψυχώντας αγαπασμένος.

Και η γιαγιά σταμάτησε, κοιτάζοντάς μας με στοργή στα μάτια. Κι εμείς, απορημένοι κι αποροφημένοι απ' της γιαγιάς το λόγο, σκεφτόμασταν σιωπηροί το επιμύθιο, οπότε η Βασίλισσα, που συμπούσε τα ξύλα στη φωτιά πετάγεται και με ύφος διδακτικό κι ανθρωπινό μας λέει:

«Είδατε η αχαριστία κι η αγνωμοσύνη, παιδιά μου, που φτάνει; Όταν σου σώζουν τη ζωή κι από το θάνατο σε φέρνουν στη ζωή... εσύ να μη αναγνωρίζεις τα συμβαίνοντα και με το δηλητήριο σου να σκοτώνεις και να δολοφονείς τον ευεργέτη και σωτήρα σου... Ελπίζω κανένας χωριανός μας να μην είναι τέτοιος...» είπε συμπερασματικά η γειτόνισσα και τη φωτιά μας σ ύμψισε, που 'χε φάει όλα τα ξύλα.

Κι εγώ, με πάθος και με όρεξη, ξανάβλεπα τη μάνα μου στα μάτια, σα να της έλεγα απλά και παιδικά: «Πες στη γιαγιά να ξαναρχίσει άλλο μύθο, αφού με τούτον μας εσκλάβωσε και μας εδί-
δαξε τόσο απλά κι ωραία».

ΜΑΤΘΑΙΟΣ ΛΕΚΚΟΣ

Μια αναγκαία απάντηση

Συνώνυμα και ομώνυμα χωριά

Εύκολη, αλλ' ανεξήγητη λύση δίνει ο κ. Μπέτης στο πρόσφατο βιβλίο του, για το συνώνυμο και ομώνυμο των χωριών Τζοντήλας (Ζαγορίου) και Τζοντήλας (Γραμμενοχωριών) του νομού μας.

Όμως (όπως ασφαλώς γνωρίζουμε όλοι) η ιστορία είναι επιστήμη, όπου ερευνά και ερμηνεύει σωστά τα γεγονότα και τα ονόματα του παρελθόντος και δεν δίνει εύκολες, επιπόλαιες, φαινομενικές, τυχαίες και αμφιβαλλόμενες λύσεις και απαντήσεις στα συμβάντα.

Στο Ζαγόρι π.χ. υπήρχε ειδικό καθεστώς επί δύο αιώνες (επί Τουρκοκρατίας). Ήταν Ομοσπονδία απ' το 1681 ως το 1868 περίπου και η μετάβαση, εγκατάσταση, μονιμότητα, μετοίκηση, μετανάστευση κι η ομαδική μετακίνηση πρέπει να 'ταν δύσκολη, έως αδύνατη, όπως μας βεβαιώνει και μας διδάσκει πάλι η ιστορία και η εμπειρία των προγόνων μας. Μη μας παρασύρουν οι συνωνυμίες και οι ομόνυχες λέξεις (που πολλές φορές δεν λένε τίποτε και ουδέν το κοινό έχουν). Και μη (επομένως) οδηγούμαστε σε υπερπερασμάτα εύκολα, φαινομενικά, επιπόλαια και τρωτά.

Ήταν κι είναι ακόμη δύσκολη, έως αδύνατη και ανέφικτη η ομαδική μετακίνηση μιας κοινότητας, επαναλαμβάνω (έστω και μικρής...) και μη δίνουμε επομένως σήμερα αόριστες, γενικές και μη επιστημονικά και ιστορικά αποδεδειγμένες εξηγήσεις και απαντήσεις γι' αυτά, που 'γιναν αιώνες προ ημών, χωρίς να έχουμε χειροπιαστά, ομιλούντα και συγκεκριμένα στοιχεία (και μάλιστα με σλαβο-αλβανικές συμπωματικές και τυπική ονομασία, ως κοινό στοιχείο.

Γιατί έτσι, δεν συμπορευόμαστε με την αλήθεια και τη γνώση και δίνουμε αμφιβαλλόμενες και αμφισβητούμενες απαντήσεις και λύσεις στα δύσκολα ερωτήματα της σύμμερης. Έλληνες βέβαια είμαστε όλοι... Αλλά δεν παύουμε να χωριζόμαστε σε Θεσσαλούς και Ηπειρώτες, Μακεδόνες και Νησιώτες. Όπως και σε Ζαγορίσιους και Πωγωνίσιους, Κονιτσιώτες και Λακιάτες, μετσοβίτες και γραμμενοχωρίτες σ' αυτή την περιοχή των Ιωαννίνων.

Εκείνο τον καιρό βέβαια (πρό-
δύο και τριών αιώνων...) χωρίζονταν οι άνθρωποι και διαιρούσαν ευκρινώς και σχολαστικές κατά γεωγραφικές περιοχές. Ενώ σήμερα είμαστε συνταυτισμένοι και συνενωμένοι, αστικοποιημένοι και αφομοιωμένοι πλήρως, μη διαιρούμενοι πλέον και μη διακρινόμενοι κατά κατηγορίες... και τάξεις.

Όμως, ο καθένας μας αρέσκειται να ερευνά το παρελθόν του και θέλει να γνωρίζει λεπτομερώς (αν είναι δυνατόν...) την προέλευσή του και την ιστορία του, τους προγόνους του και την καταγωγή του. Κι αυτό είναι δικαίωμα.

Ήταν λίγες σκέψεις και κρίσεις (ατομικές κι υποκειμενικές, προσωπικές κι ανεπηρέαστες) πάνω στο πρόσφατο βιβλίο του κ. Μπέτη, για τις ονομασίες των χωριών μας, που βέβαια γενικά το επαινώ, αλλά (όπως συμπέρανατε ελπίζω...) διαφωνώ σε μια και μόνη παράγραφο και μια και μόνο συνώνυμη και ομώνυμη λέξη (Τζοντήλα) δύο χωριών του νομού μας, που δεν βλέπω και δεν πειθομαι, ότι έχουν κοινή ιστορία και κοινή προέλευση, αλλά μια απλή και τελείως συμπωματική και τυπική ονομασία, ως κοινό στοιχείο.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ ΛΕΚΚΟΣ

ΤΟ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑ

Συνέχεια από την 1η σελ.

49. Φταίει του σαμάρ' κι χτυπάει του γουμάρ'.
50. Κάθι τόπους κι ζακόν, κάθι μαχαλάς κι τάξ'.
51. Καρφί δεν τ' καίγιτι.
52. Όποιους βιάζιτι... σκουντά-φτ'.
53. Καλλι' αργά, παρά πούτέ.

Ήταν πενήντα περίπου Ζαγορίσιες παροιμίες, που λέγονταν επί αιώνες και ακόμη σήμερα επαναλαμβάνονται απ' τα δύο περίπου τρίτα των επιζώντων συμπατριωτών μας.

Σημειώνω βέβαια, ότι από γλωσσικής πλευράς οι παροιμίες αυτές είναι γεμάτες από ιδιωματισμούς του Ζαγορίου και γεμά-

τες καθαρής και Ζαγορίσιας έκφρασης και διατύπωσης, όπως θα διαπιστώσατε όλοι σας, μετά την ανάγνωση ασφαλώς αυτού του σημειώματός μου.

Υ.Γ. Από ετυμολογικής πλευράς η λέξη παροιμία είναι σύνθετη. Τα δυο συνθετικά της είναι η πρόθεση **παρά** και το ουσιαστικό **ο όμιος**, που θα πει: η οδός, ο δρόμος (παρά = δίπλα).

Γνωστή η **παρόμοια** και σύνθετη επίσης λέξη **προοίμιο**, που θα πει: η αρχή του δρόμου, το ξεκίνημα (που συνήθως χρησιμοποιείται μεταφορικά).

Παροιμία λοιπόν είναι κάτι που λέγεται και ακούγεται απ' όλους, δίπλα στο δρόμο κάθε τοπικής κοινωνίας.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ ΛΕΚΚΟΣ

Στο βιβλίο του «Ζαγοριακά» και στο κεφάλαιο «Καταγωγή και γλώσσα» των Ζαγορίσιων (στις σελίδες 110, 111 και 112) ο διακεκριμένος και πανελληνίως γνωστός επιστήμονας (ιατρός) και ιστορικός **Ι. Λαμπρίδης**, μας γράφει και μας παρουσιάζει τις απόψεις και τις προσωπικές του γνώμες γι' αυτό το θέμα.

Βεβαίως είναι υποκειμενικές και προσωπικές αυτές οι τοποθετήσεις του αξεχαστου συμπατριώτη μας, που ζησε ενάμιση αιώνα προ ημών. Όμως, επειδή έχουν γραφεί εδώ και εκατόν τριάντα ακριβώς χρόνια από σήμερα, νομίζω, ότι αξίζει να τις παρουσιάσω, να τις διαβάσουμε και να τις προσέξουμε, να τις μελετήσουμε και να τις ερευνήσουμε. Κέρδος θα έχουμε και όφελος... και καμιά απώλεια ασφαλώς.

Παρουσιάζω λοιπόν σήμερα (κατ' απόλυτο αντιγραφή απ' το προαναφερθέν βιβλίο) το θέμα αυτό, που 'ναι σε αρχαϊζουσα, καθαρεύουσα γλώσσα της εποχής του, κι ελπίζω, ότι όλοι μας θα το δούμε καλοπροαίρετα και απαρεξήγητα, αντικειμενικά και ανθρώπινα. Γιατί η Ιστορία θέλει και απαιτεί αρκετή αμεροληψία, απλή και αδέσμευτη λογική και πολλή ψυχραιμία... (...)

Και ιδού ο αξεχαστος και πασίγνωστος Ζαγορίσιος τι λέει και τι καταγράφει σχετικά:

ΖΑΓΟΡΙΑΚΩΝ ΜΕΡΟΣ Δ'

Καταγωγή και Γλώσσα

«Οι κάτοικοι του Ζαγορίου διαιριούνται εις Έλληνας και Βλάχους. Και οι μεν Έλληνες κατοικούσιν ως επί το πολύ τα δυτικά και μεσημβρινά μέρη, οι δε Βλάχοι τα ανατολικά. Οι κάτοικοι των Γραικοχωρίων είναι βεβαίως των αρχαίων Ηπειρωτών απόγονοι, επειδή ανέκαθεν, ως μαρτυρεί η παράδοσις, ομιλούσι καθαρώς την νεο-ελληνικήν γλώσσαν και διατηρούσι τον χαρακτήρα, τα ήθη και έθιμα των αρχαίων Ελλήνων, όπερ είναι το χαρακτηριστικώτερον γνώρισμα του μη διακοπέντος εθνικού ημών βίου, και η καλλιωτέρα απάντησις προς τους πολυτρόπως περί των νεωτέρων Ηπειρωτών δογματίσαντας, αν και, καθώς πάσα ελληνική γωνία,

Καταγωγή Ζαγορίσιων (κατά Ι. Λαμπρίδη)

υπέστη και η Ήπειρος απείρους επιδρομάς αγρίων φυλών, μάλιστα δε Σλαυϊκών, αίτινες από της 6ης εκατονταετηρίδος εισήλασαν μεν και κατώκησαν εις την Ήπειρον, αλλ' εσυγκωνεύθησαν, ούτως ειπείν, επικρατήσαντος του πολυπληθεστέρου και ευφυεστέρου ελληνικού στοιχείου, διατηρηθεισών μόνον ονομασιών χωρίων, θέσεων, ως και αλλαχού της Ελλάδος. Οι δε των βλαχοχωρίων είναι απόγονοι των εκ της Αιρηνιανής Δακίας προ 8 και επέκεινα εκατονταετηρίδων αποικισθέντων, ένεκα βιαιών μετακινήσεων, και διασπαρέντων εντεύθεν και εκείθεν του Πίνδου φερεοίκων ποιμένων Βλάχων, συγκωνευθέντων βεβαίως και των ολίγων εκείσε Ελλήνων (ιδε Γ. Παπαδοπούλου έκθεσιν περί του ελλ. εκπαιδευτηρίου του έτους 1858-59). Ούτοι δε, και μάλιστα αι γυναίκες αυτών, αν και ζώσι μεταξύ των Ελλήνων προ 8 εκατονταετηρίδων, αν και τον θεόν εις ναούς, ένθα η ελληνική γλώσσα ακούεται, λατρεύουσιν, εξακολουθούσι, μάλλον δε εξηκολούθουν, να ομιλώσι την βλαχικήν γλώσσαν. Οι ημέτεροι ούτοι Βλάχοι ή και Κουτσο-Βλάχοι ή και Μπρουτζόβλαχοι, ως εκ της εξ Αμβρούσης της Ιταλίας δέθεν καταγωγής των, ζώσι μεν κατά τας ιδίας των παραδόσεις, αλλά δια της πολυχρονίου μετά των Ελλήνων συναναμιξεως και συγχρωτίσεως, η γλώσσα αυτών έλαβε ηλείστας ελληνικάς λέξεις με κατάληξιν ιδίως Βλαχικήν.

Δια των μεγάλων μετά των Ελλήνων επιμιξιών, και των συχνών επιγαμιών, και της συστάσεως και διατηρήσεως σχολείων, και μάλιστα Παρθεναγωγείων, του επιδόξου τούτου μελήματος των πλουσιών Ζαγορίσιων, όσονούπω αποκοσκορακισθήσεται ολοτελώς από του Ζαγορίου η είσέτι εν τισι (4-5) των χωρίων αυτού διασωζομένη βλαχική γλώσσα, αν και η Βλαχική Κυβέρνησις καταγίνεται να αποσπάση τους Βλάχους τούτους εκ των Ελλήνων, υποσχομένη επέκτασιν της

Βλαχίας εφ' όλης της Ευρωπαϊκής Τουρκίας και δωροδοκούσα τους αναξίους του ελληνικού ονόματος ισχυρούς Έλληνας!!

Σημ. Εν εκάστω χωρίω αναφέρονται και 4-5 οικογένειαι Γύφτων, έχόντων τα ήθη, έθιμα και την θρησκείαν των λοιπών κατοίκων. Οι εκ της Ινδικής προσελθόντες ούτοι κατά τον Γρέλμανον Φαραώνες, όντες ενταύθα υπομέλανος χρώματος, ακάθαρτοι, ρυπαροί, ψεύσται και δειλοί, ενασχολούνται ιδίως εις την σιδηρουργικήν, δεν συνάπτουσι μετά των Ελλήνων και βλάχων επιγαμίας, πληθύνονται, ως οι Εβραίοι, και κατέχουσι το ουράνιον δώρον, την μουσικήν, αυτοί μόνοι δυστυχώς ενταύθα. Μόλις δε προ μικρού ήρξαντο να πέμπωσιν και τα τέκνα των οι αμαθείς και αγράμματοι ούτοι Γύφτοι εις το σχολείον των χωρίων.

Χαρακτήρ

Οι κάτοικοι του Ζαγορίου γενικώς θεωρούμενοι είναι ευφυείς, φιλομαθείς, περίεργοι, φιλόπονοι, ευπροσήγοροι, ικανώτατοι να επιχειρώσι μεγάλα και δια της επιμελείας και ταπεινότητος αυτών να κατορθώσι πολλά, ιδίως δε εισί θερμοί λάτραι των μουσών και φιλογενείς ένθερμοι, η δε Ζαγορισία γενικώς είναι καλή οικοδόποινα».

Είδαμε και διαβάσαμε τις σκέψεις και τις τοποθετήσεις, τις

γνώμες και τις απόψεις ενός προγόνου μας για την καταγωγή, τη γλώσσα και το χαρακτήρα των Ζαγορίσιων της εποχής του, δηλαδή των δεκαετιών του 1860, 1870 και 1880, που έζησε, έδρασε και έγραψε ο Ι. Λαμπρίδης τα «Ζαγοριακά» του.

Υ.Γ. Ευκαιριακά σημειώνω, ότι ο Ι. Λαμπρίδης, γιατρός, ιστοριογράφος και λαογράφος, γεννήθηκε στα Άνω Σουδενά - Ζαγορίου το 1843 και πέθανε το 1892. Εκτός απ' την ιατρική, ασχολήθηκε με τη συλλογή λαογραφικών και ιστορικού υλικού, σχετικού με την Ήπειρο γενικότερα και το Ζαγόρι ειδικότερα. Έγραψε τα εξής βιβλία: α) «Ζαγοριακά», β) «Περί των εν Ηπείρῳ αγαθοεργημάτων» και «Ηπειρωτικά μελετήματα». Η προσφορά του δηλ. ήταν μεγάλη και σπουδαία, σημαντική και αξιόλογη.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ ΛΕΚΚΟΣ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

- Αγόρι απέκτησαν ο Βασίλης και η Γιούλα Σακελλαρίου. Να σας ζήσει παιδιά!
- Αγόρι απέκτησε επίσης ο Νίκος και η Έφη Τσέπα. Να ζήσει!
- Στα Γιάννινα πέθανε ο Λάκης Ιασωνίδης. Τα θερμά μας συλλυπητήρια σ' όλους τους συγγενείς του.
- Στη Θεσσαλονίκη πέθανε ο χωριανός μας Βασίλης Καραγιάννης. Η εφημερίδα μας εκφράζει τα συλλυπητήριά της στους συγγενείς του.

ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΣΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

Μητρόπουλος Τάσος	Δρχ. 5.000
Κωστάκης Ναπολέων	5.000
Ζώης Ιωάννης	5.000

ΕΙΣΦΟΡΕΣ ΣΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Ανθ/νομος Ξυλογιάννη Χαράλαμπος	Δρχ. 3.000
Δήμου Λάμπρος	1.500

ΣΤΟ ΔΙΚΟΡΦΟ ΖΑΓΟΡΙΟΥ ΕΝΟΙΚΙΑΖΟΜΕΝΑ

ΔΩΜΑΤΙΑ

(Β' κατηγορίας)

Γ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΖΑΓΟΡΙΣΙΑ ΚΟΥΖΙΝΑ

Χαρείτε τις διακοπές σας στο μαγευτικό και παρθένο περιβάλλον του χωριού μας.

Κοινότητα: 0653 61.226
ΤΗΛ. Ξενώνα: » 61.470
Αθήνα: » 99.23.585